

ס פ ר

עבודת ה"קודש"

(רת: "קובץ" ואסיפת "דיני" שהיטה)

והוא ספרא דאדם קדמאה
כבוד הרב הגאון המפורסם לתהלה
מוהר"ד יעקב ווייל זצ"ל.

עם הגהות מהר"ן, ולקושים מגבול בנימין.
ועוד נדפסו הרבה דברים בעניינים נחוצים
כמבואר בהקדמה זיל קרי בה.

הוצאתי מחדש לאור, בעזרת יוצר אור, אנכי הצעיר,
מנחם יודא פריעדמאן סאטמאר
בלאאמור הצדיק מו' מרדכי זל"ה שו"ב בארבעי יצ"ו.

שנת תרצ"ה לפ"ק

נדפס המשובח והמסואר של
מו"ה אברהם יצחק פריעדמאן נ"י
אראדעא, גראסווארדיין.

Tipografia IZSAK FRIEDMANN ORADEA

אקדמות מלין

הס' דזה אשר אנכי נותן לפניכם היום לא חדש הוא וכבר נדפס הרבה פעמים אעפ"כ איננו בנמצא כ"כ אצל השוחטים ונדע בשער בת רבים כי דברי הג' המחבר זצ"ל הובאו בספרו הזבח ומשתמשים ומפלפלים בהם כמפורסם לכל העוסק בעניינים הללו ולאשר אינו דומה ראי' לשמיעה ואותיות מחכימות להחפץ לעיני' היטב בנזק דברי קדשו של מרן זצ"ה ולהבין על בורי' על מה ידמוזן המוסקים וע"כ רבים אומרים מי יתן יתחדש אורו למצא בנקל הדבר בשלחן ערוך ולכן שמעתי לעצת ידידי ונעתרתי לבקשתם להדפיסו מחדש ולהורו ה"ל למעש' בוודאי אין לזוז מהתבוש' אשר מפיחו אנו חיים! והנה הקרתי ודרשתי אחר הכי' ובקישוי גדול בא לירי א' מדפוס אמסטרדאם (שנת תק"ה לפ"ק) בלי עלים הראשונים ואח"כ השגתי א' מה שנדפס בלעמבערג (שנת תקצ"ט לפ"ק) ובו חסר השער וההקדמה * - ובזרתי לזכות את הרבים בהשגתי יען מצאתי בהגהות מהר"ץ (אשר' מביבו והונה בצדו) הרבה שגיגים

(* **הנה** גם הרצ הגאון (נשאקש זצ"ל הדפוס הק' גולל וכן הגאון נשוראן זצ"ל הדפוס הק' (עיי"ש בהקדמה) ונחזרו (עיי' בנצואל לק' ליקומי הצר הלק ו') - אולם סמוך לגנור הגיע לידי הדפוס ב"מולנאכה" (שנת תקע"ד לפ"ק) ואזרתי להעתיק פה שער הק' (וגם, זצ"ל : שחימות וצדיקו' של הרצ הגאון הגדול נ"ו **יעקב ווייזל** זצ"ל, עם הגהות והחדושי' אשר ליקט וקיצץ ואיסקוף כעניני' גורנה הרצ הגדול הנפורקים נ"ו **צבי** בהרצ הס"ג נ"ו **יצחק** אשר תקע אהלו צנוקס כאלון ויקד ענודי ונייהרי הלכות קו"צ ציקוד גולוק ואזן פנה לפנות אכה ואנה לא הניח דבר גדול וקטן נדיני' קו"צ, ובנועט רוצ הפוקקים ראשונים ואחרונים סותים נייניו הנחוננים ויס ונתוקים שדלה ונצחרות ענוקים דהיינו אשלי רצרצי הרצ הגאון **דושי"ך** ז"ל ואחריו יאיר הרצ צעל הנוחצר ספר **ת"ש** וקופו נוכיח על החילתו כנצואר צקוף הספר סגס הרצ **רמ"א** הודה לו כונה פעננים צהיורו שוחטו וצודק צק' **קדאקא** הנקרא צפי כל **מהר"ץ** ולאג דחציצי אזדי לחו ולא כנולא חפ"י א' צעיר ושנים צנושפחה, לזאת אזרנו חללינו להדפיסו עוד הפעם צהגהות נדויוקת וצדיו שחור וצלותיות יפס, עכ"ל -

הקדמה

למנוחה מהקודמי לפניו וגם מעט הוספה ובציוני אותיות נרשמים
 רק מעשי קוף בעלמא אמרתי להוסיף וללקט איזה הגהות והערות
 נכבדות עליהן מס' **גבול בנימין** אשר חיבר כבוד הרב
 מו' בנימין וואלאף בן הקדוש בהר"ד מאיר זצ"ל ווינטערניץ מפראג
 נדפס בוויען שנת תקפ"ז לפ"ק בהסכמת הרבה גאונים זלה"ה וגם
 הדיני שחיטה שלו הנאמרים שם בקיצור - וצרפתי להם גם קונטרס
ושחטתם בזה מראה מקומו הרבה לשוית בענייני שחיטה
 אשר לא נזכרו בספרי השו"ב להקל החיפוש בשיעמך לא איזה
 דבר וכן הוספתי תקנות **גדרים וסיוגים** אשר יסרו גדולי
 ישראל בפ"ב וכתובים בפנקס הקהל דשם - גם איזה תשובות
להלכה ולמעשה בענייני שו"ב מרב גאון ומפורסם
 בדורו - **ובן תפילה לשו"ב** מספר ריב"ם שנייטוך
ופסק ב"ד הנעשה במקו"א וגם **שיחות צדיקים**
 ועל כולם **דרוש נחמד** בדברי אגדה המדבר בענייני
 שחיטות ע"ד מוסר - וגם כל ההגהות שנרשמו בשם בני"ה הן המה
 חדשות מהמוציא לאור של עתה ולא נמצאו בדפוסים
 ודפיצאות הקודמים - ואקוו למצא על ידי אלה הדברים הן

עוד כתב סס בגליון הס' (של דפוס פולנאה) דבר אי' וזה שלא
 נזכר באחרים, [וכדי שלא יחסר נאוונה הכניי ונעתיק גם
 זאת] צזה"ל: רבינו יעקב ציו"ד ק"י ק"ד, כ"י: סכין שחוטכ"י זו
 חלצ"י אין חותכין הצטר לפ"י לריך הניצח סיה"י לו סכין לחלצ"י
 וסכ"י לצטר, וכן אי' בחולין הניצח לריך סיה"י לו סכין אחד
 שחוטכ"י זה, וא' שנחתך זה צטר, וא' שנחתך זה חלצ"י, וכ'
 צעל עיטור ונקטצ"ח שונקרי צטר אין לריב"י צ' סכינים שאין
 מחתכין חלצ"י שחוקר ונה"ת חלצ"י גורר אותו צסקין ואין זה דוחק
 דסקינא צצטר חעפ"י שצטנונו הגיד אי"ה שאינו חותך וונקרי,
 ישראל קדושים הם והחונירו זו ולא החונירו צסקין אפי' דונסתכ'
 דאית צ"י דוחק דסקינא צדיעצד מותר צהדחה, סהרי נהגו להדיח
 הצטר לקדירי, וכ"כ הרשב"א נהגו ונקרי צטר לנקר צסקין אי' ולי"ה
 צ' סכינים חלצ"י לחתיכ' חלצ"י, ונ"י לריך אדם להיות נלמד
 צצ"הו סיה"י ונשפספ"י הצטר יפה ללאת ידי ספקו הללו, וכן
 ראו להיות לונקרי הצטר לקנח תנייד הסכין צקנרטו, וכן נהגו
 הונקרי' סחוטכ"י צגד על ידיהם וכל טעה טנגעו צחלצ"י ונקחתי
 צצגד, עכ"ל. ((ועיין שו"ת גנזי יוסף סימן קל"ה)) -

בעיני כל ובאוי"א יאסף הם' אל ביתו הלא מחירו אך מצער הוא
ותחי נפשי - זכות המחברים יעמוד לי ולרועי ולרוע זרעי ע"ע א"ס.

זכרי למלאות רצון הדורשים קדמוניות והתפסים לדעת
מי ה"י מ"ן המוזכר וצ"ל ותולדתה אמרתי להעתיק
דברי הגאון בעל החיד"א ז"ל בשם הגדולים (מערכת
הגדולים) אות רט"ו ז"ל: מוה"ר יעקב ווייל תלמיד מהר"ל בדמו
בתשו' **מהר"י ווייל** סי' ק"ב וש"א דוכתי וחזיר תשובו
ושחימו' ובדיקות ומרן ב"י מוזכרו לפעמים כמו בא"ח סי' תקס"ח
ותק"ב, ובז"ר סי' רכ"ח וע"ש בבנה"י י"ד הגהת ב"י אית צ"מ ונהג'
מו נתנאל אב"ד מקארלסרוה הרב המחבר ס' קרבן נתנאל הוא
שמיני להרב ז"ל. - וכתב מדרש"ם בתשובותיו ב"ד סוסי קמ"ז:
הרי ווייל שפענו שה"י גברא רבא (וכתב בסוף תשו' מהר"י מינץ
ע"ש). ע"ל. - ובס' אוצר הספרים (אות שפ"ה): דיני שחימות
ובדיקת חוברו מחברים שונים. ואל"ס אחר ה"י **מהר"י ווייל**
ולמעשה. - ובאוי"א ב': הגאון נולד בעיר ווייל (אשכנז) ונק"א
על שם מקומו וישב על כסא זרבנות בעיר ערפורט (שם) ברוב
ענותנותו לא נתן יתרון ליושב של כסא הרבנות על איש תלמודי
שומי. הוא לא רצה לדון דיני ממונות ויעץ לבעלי הדינים שיברדו
לדם אנשים יש"ם הודעים דרכי המסחר והם יעשו פשרה ביניהם
אך עשה משפט להציל העשקי עמד בפרץ ולא נתן לדראשים
להשתרר על קהלות ולהעמיס עליהם תקנות וגזרות שלא לצורך
הוא הבר גם חבור קמן על הלי עוהמות ובדיקות גם על דיני ממוני
וגספחו להן דרשות מענייני תשובה ודיני מועדים ע"ל. - ובשה"י
השלם" למדר"ם קרענגל (באות צ"י) בשם מרה צ"ב מקראקא
כתב בהגהותיו מנחם ציון בזו"ר: ובפנקס הח"ק דפיק ב"י ואת
גשמת האלוקה הדין **צ"ב** ב"ר **יעקב** (ה"י חזן מוהל
תוקע ושו"ב ועשה הגהות סביב שו"ב **למהר"י ווייל**) נפטר ז"ס
ג' כ"ח מרחשון גש"ן; ואביו מו"י יצחק יעקב ה"י ג"ב שר"ג
ותלמיד להג"מ אליעזר טריוויש שה"י אז ר"מ דפיק קר"א ק"א
ושניהם מובאים ב"ס בספרו (שארית ציון). - ובס' מליצי אש (אות
ת"ח) כתב: מוה"ר **צ"ב** בעל שו"ב **מהר"י** ה"י גאון
מופלא. בפרט בענייני שו"ב וניקור ה"י כחד בדר"י והעמיד תלמי.
גדולים ז"ע ועכ"א.

בעיני כל ובאוי"א יאסף הם' אל ביתו הלא מחירו אך מצער הוא
 ותחי נפשי! - זכות המתברכו יעמוד לי ולזרעי ולזרע זרעי ע"ע א"ס.

זכרי למלאות רצון הדורשים קדמוניות והחפצים לדעת
 מי הו' מין המחבר זצ"ל ותולדתו אמרתי להעתיק
 דברי הגאון בעל החיד"א ז"ל"ה אש" כ' בשם הגדולים (מערכת
 הגדולים) אות רמ"ה ז"ל: מוהר יעקב ווייל תלמיד מהר"מ כדמל
 בתשו' **מהר"י ווייל** סי' ק"ב ושאר דוכתי וחבר תשובו'
 ושחיטו ובדיקות ומרן ב"י מוכיחו לפעמים כמו בא"ח סי' תקס"ח
 (תקי"ב) וביריד סי' רכ"ח וע"ש בכנה"ג יד הגדת ב"י אית צ"ט (והג'
 מו' נתנאל אביד מקארלסרוא הרב המהר"ר סי' קר"ב נתנאל הוא
 שמיני להרב ז"ל) - וכתב מהרש"ם בתשובותיו ב"ד סוס"י קמ"ו:
 הר"י ווייל שמענו שה" גברא רבא (וכתב בסוף תשו' מהר"י מ"ג
 דמהר"ו ה"י פוסק כמהר"ם לפי שה" מתחם אחריו שה" קרובו
 ע"ש) עכ"ל - ובס' אוצר הספרים (אות שפ"ד): דיני שחיטות
 ובדיקות חוברו מחברים שונים. וא"לם אחד הו' **מהר"י ווייל**
 אש" יסוד השו"ב שלו פשט ונתקבל בכל תפוצות ישראל להלכה
 ולמעשה. - ובאוי"א כ': הגאון'ל נודד בעיר ווייל (אשכנז) ונק"א
 על שם מקומו וישב על כסא הרבנות בעיר ערפורט (שם) ברוב
 ענותותו לא נתן יתרון ליושב של כסא הרבנות על איש תלמודי
 פשוט הוא לא רצה לדון דיני ממונות ויעץ לבעלי הדינים שיבררו
 להם אנשים יש ים הודעים דרכי המסחר והם יעשו פשרה ביניהם
 אך עשה משפט להציל העשקי עמד בפרץ ולא נתן לדראשים
 להשתרר על קהלות ולהעמיס עליהם תקנות וגזירות שלא לצורך
 הוא חבר גם הבור קמן על הל' שחיטות ובדיקות גם על דיני ממוני
 ונספחו להן דרשות מענייני תשובה ודיני מועדיה עכ"ל. - ובשה"ג
 השלם" למדר"ם קרענגל (באות צ') בשם מו"ה צ"ב מקראקא
 כתב בהגהותיו מנחם ציון בזה"ל: ובפנקס הח"ק דפ"ק כ' ואת
 נשמת האלוף הר"ר **צ"ב** ב"ר **יעקב** ז"ל"ה (ה"י חזן מוה"ל
 תוקע ושו"ב ועשה הגהות סביב שו"ב למהר"י ווייל) נפטר יום
 ג' כ"ח מרחשון גש"ן; ואביו מו' יצחק יעקב הו' ג"ב שר"ב
 ותלמיד להג"מ אליעזר טריוויש שהו' או"ר"מ דפ"ק ק"ר א"ק *
 ושניהם מובאים כ"ס בספרו (שארית ציון). - ובס' מליצי אש (אות
 תל"ח) כתב: מוהר **צ"ב** בעל שו"ב **מהר"י** הו' גאון
 מופלג בפרט בענייני שו"ב וניקור הו' כחד בדרי' והעמוד תלמי
 גדולים ז"ע ועכ"א.

וישחטתם בזה

הנולדיי אלל השחיתה, כזרקה מפי החצורה, מטיה וגמורה. בגזירי
 עירין וצמאמר קדיסין פתגמא פתגם המלך זי ומלכותו של עולם
 זה יהי דבר המזביח לזבחי הזבח מהיום ההוא לחוק ולא יעבור
 בתיב. — ראשון לראשונים ונכלל דאיכא אחרונים. *) —
 השוחטים הי"ל אל ירום איס את ידו לשחוט או לצדוק שום
 עגל וכצט צהיתו לצדה, כי איס אי מחזיריו השוחטים עונד
 על גבו ורואה צמעטיו פהוכשרו ונעיקרו עד קופו, ואלי"ל זו
 צצהמה גסה שכצר ונוזהרין על ככה וככה עיכוצא, שז שנית
 אין מוזירין אלל לעוזהרין שהשוחטים לא יקמכו אי"ע צגקות
 וצדקות צצדיקת הריאה צהוטת ידיהם לפנים לצדה, כי איס
 דווקא צהולאת הריאה חולה ולמראה עיניו יצדוק יפה יפה, וכל
 המרצה צצדיקות הר"ז ונשוצה, עוד צה שלישי, השוחט צשעה
 שעונד צאטלי"ז לנוכר את הצטר צמשקל ימושך את ידו ונלשחוט
 שום עוף, כי אידי דטרידלו צנוכירי הצטר ולעיין צכף ונאזנים
 צנקל הוא שתקוח דעתו ולצו מהשחיתה וצדיקות הסבין ויעשה
 פיגול חיה, וכל מה דאפשר לתקומי ונתקמי, וצקושי התיירו חבונני
 להשוחט הי"ל צחותו שמוכר את הצטר לשחוט ללורך יולדת או
 חולה כל זמן שלא התמנה ונקהל יליו אי וניחד לשחיתה עופות
 ומומילא כשנע כשיתמנה אי כ"ל אף זה לא ילא מן הכלל. —
נוסף לזה לא יעלה על לב השוחט לנוכר שונון כל דהוא לשום
אי וישראל צלתי ונוקר כל לרבו, והעובר דינו הוא כאלו נוכר
צבלות או טריפות צחזקה כשרות והשוחט מחוייב צעלנו להשגיח
צעיני פקיהא על כיקור גידי צטר ולא יסמוך אי"ע על אשתו
וצ"ב, או על שום אדם העונד צחריקאו אלל הקלצ המנקה,
 וצליצוד שירותו איס יעבור, לא זו צלצד אמרו אף זו, השוחט
 מחויב להיות צמוקולין צעה נכירת הצטר שחוטת הן גסה או
 דקה

*) וז"ל החת"ם וז"ל ביו"ד סי' י"ג: וזה ק"ק החמירו רפ בשפות ולא ברקות ולא
 בעופות חוץ משחישי כפרות שכן ר"ה ליוחביה, ומ"ם אימת חבמי העיר על השוחטי.
 ובדוקים, ורנ"ל: אנהנו ביד רתלתא לנא פתאום לבית המטבחים בין במקום שהיו
 הבהמה בין במקום שזרשות העופות ולברוק סביניהם ולהטש אחרי כל מעשיהם
 באופן שבכל עת יהי בורים לבנים, ובכל זאת בכל עיריה שהיובים להראות סביניהם
 לחכם, ואפנס עיקר הטעם שלא הניחו חומרא זו שר' ב' שוחטים נס ברקות נעלם
 סמני הנס דפקרה הריואח וסרנות לא שכיחי בהו, מ"ם לענין ברקות הסבין אין
 אילוק בין דיקת לנפות, ואני הנחתו להם מנדים בזה, עכ"ל. (אבני בית היוצרי).

דקה, ולא ינוכר כל דהוא לזולתו, כ"א דווקא צנועמדותו, והשוחט
 לריך להזהיר לקלצ שלא ינוכר שום צער לישראל כי אם צפניו
 ודבר שצחוזה הוא על השוחט להצין ולדעת כמה הניח צער
 שחיטה צנוסקלו צלחתו ונהוד הצחנק שלו שלא יחקר הנוזג צצואו
 שונה, ויודע צצירור שלא נוכר כלל ע"י הקלצ, גם לא יסקול
 שום שוחט הצער דקה צתוך הצחנק של הקלצ שנוכר שם צער
 טריפה, ואין נשגיחין צכף נואזנים שלו כל עיקור, רק דווקא
 צתוך הצחנק של ישראל יסקול הצער צנוסקלו. — וזה ילא
 אחרונה, צאשר השוחטים כצו מוזהרין ועומדי צאזהרות שניות
 ויהד תקועה הוא להם שנוחויינים לפחות פעם א' צחודש צכל
 חדשי השנה לצא לפני צדי' להראות סכינים לחכם ולהסתכל
 צקנקנס שלא שכחו דבר א' מנושנתם, צכן עשו חכונ"י חיזוק
 לדצריהם ותקנת' לתקנת' עבדי' שאם ששוחט א' מלא לחצירו
 השוחט ששחט שום דבר הלריך שחיטה אם צצית או צרחוצת,
 ואונר לו הראיני סכינך, אזי נוחויצ השוחט להראות לו סכיניו,
 ואל יקרב צאותה שעת, וצאם חי' ששוחט א' יראה נחצירו דבר
 שאינו הגון צענייני שויצ שילא נותחי' דבר שאינו מותקן, יהי'
 זהיר צרוחו ונלדצר צו קרה ולגלות קלונו לעיני העם, רק שנוחוי'
 לצא מיד לפני צדי' ויאונר אנכי הרוחה כזאת וכזאת עשה
 חצירי צלי נשיאות פנינו והעלם דצה ולא תגורו כתיצ, ואם לא
 יגיד ויודע הדצר ע"י אחרים ענוש יענש השוחט ההוא הנותעלם,
 צכן אתם שוחטים חרדו לדבר הי' פנו דרך הרינוו מוכסול ונתוך
 עם הי' אלה, תנו לצצכט לחקור את כל כללות ופרטות ואזהרוי'
 ועונשים האמורים כאן הק להזכיר כי לא להזכיר צאם שיודע
 הדצר אפילו ע"י עי' נאונן צאיקורי' אשר ראה או ידע ששום
 א' מהשוחטים הנ"ל אשר לא יקום ועצר אפילו על א' מכל אלה
 נשפטו חרולה להעציר אותו השוחט נעצודתו, וכיון דכדחה
 סוב אינו חוזר ונראה לעולם. —

— כל הנ"ל ילא נואתנו צאקיפה הנ"ל כדצר הנאקר צונקין. —
 היום יום די יו"ד נרחשון תקט"ז לפ"ק. —

הק' משה צנווה"ר מאיר חונה פק"ק פרעשצבורג.
 הק' עקיבא איגר נה"ט, (חותם הצדי' וקהל). —
 האף

